

Huiszwaluw: Er zijn verschillende manieren waarop we onze huiszwaluwen kunnen helpen. In de buurt van plaatsen waar huiszwaluwen broeden, kunnen kunstnesten opgehangen worden. Verkrijgbaar bij Natuurpunt! Zeker als bestaande kolonies worden vernield, kunnen goed opgehangen kunstnesten deze vervangen.

Bij het ophangen van kunstnesten gelden enkele aandachtspunten: hang kunstnesten steeds onder een overstekende dakrand, zodat ze nooit rechtstreeks in de middagzon terechtkomen. De zuidkant wordt best vermeden (doch als de oversteek groot genoeg is, is het wel mogelijk). Ook mogen ze niet worden blootgesteld aan slagregen: hierdoor is de westkant niet zo geschikt.

Hang kunstnesten hoog genoeg, zodat de huiszwaluwen een veiligheidsgevoel hebben (te hoog voor grondpredatoren). Een hoogte van minimaal 4 meter is aangewezen.

Hang ze nooit vlakbij bomen, deze kunnen een stek zijn voor mogelijke predatoren, huiszwaluwen zullen hier dus steeds uit de buurt blijven. Wie mestplankjes bevestigt onder zwaluwnesten, moet er wel op letten om deze minimum een halve meter onder het nest te hangen. Anders voelen de vogels zich ingesloten en gaan ze niet meer terugkomen. Een breedte van zo'n 20 cm (vanaf de muur) is genoeg.

Gebruik geen siliconen of lakverven!



Onze hartelijke dank aan de landbouwers en bewoners van de boerderijen en woningen aan de Kleistraat, Pierstraat, Halfstraat, Zinkval en Groenenhoek voor de bereidwillige medewerking aan het zwaluwinventarisatieproject!

Nog vragen, suggesties, ... of wat dan ook over onze Aartselaarse natuurwerking? Neem contact op met Johan Herreman, 03/887 27 98 - herreman.johan@skynet.be



natuurpunt
Aartselaar



Afdeling Aartselaar

ZWALUWEN IN NOOD ! HET BELANG VAN SOORTBESCHERMING.

In Vlaanderen vinden verschillende soortbeschermingsacties plaats om lokale populaties van zeldzame of bedreigde dieren - ook buiten de natuurgebieden - een extra steuntje te geven.

Ook in Aartselaar vinden we het belangrijk om bedreigde diersoorten te beschermen en door actieve ingrepen te helpen om zich voort te planten.

In het vroege voorjaar hadden we onze traditionele **paddenraapactie** op de Groenenhoek. In april ontving elk Aartselaars gezin een **egelfolder** en kregen de kinderen de kans om zelf een **egelhuis** te knutselen.

Een derde diersoort die het alsmoa moeilijker krijgt in onze contreien is de **zwaluw**. Van oudsher betekende de terugkeer van de zwaluw uit zijn overwinteringsgebieden het begin van de lente.



In deze brochure kan je informatie vinden over de boeren-, huis-, gier- en oeverzwaluw.

En handige tips hoe ook jij kan meehelpen aan de bescherming van deze sierlijke luchtacrobaten.

DE BOERENZWALUW ...

De **boerenzwaluw** heeft zijn oorspronkelijk habitat (kliffen en rotsen) verlaten om bij ons te komen wonen. Het is een uitgesproken vogel van het platteland. Maar liefst 96% van de boerenzwaluwen zijn te vinden op boerderijen.



Boerenzwaluwen hebben een lange gevorkte staart en een rode keel. Hun rug is blauw-zwart en ze hebben een roomkleurige buik.

Het liefst wonen ze in oude boerderijen, waar de mestvaalt nog buiten ligt en de staldeuren nog open staan.

Hier vliegen een hele hoop brom- en stalvliegen rond als smakelijke hapjes voor de hongerige jongen.

Het nest van de boerenzwaluw is een halve cirkelvormige kom, die van boven open is. Het wordt gemetseld met vochtige aarde en speeksel en versterkt met halmen en haar. De binnenkant wordt gevoerd met veren en haartjes. Boerenzwaluwen leggen 4 tot 5 eieren. Meestal hebben ze twee broedsels. Ze zijn erg gevoelig voor een afname van insecten door o.a. pesticidengebruik.

Vanaf augustus beginnen boerenzwaluwen zich al te verzamelen op plaatsen waar veel insecten zitten. Ze trekken weg in september en oktober en keren eind maart, begin april weer terug. De meeste vogels trekken naar Afrika tot beneden de Sahara. Maar ook in Zuid-Spanje zijn plaatsen waar ze kunnen overwinteren.

... **HELP HEM OVERLEVEN !**

BESCHERMINGSMAATREGELEN VOOR DE ZWALUWEN

We kunnen allemaal ons steentje bijdragen voor het behoud van zwaluwen.

Boerenzwaluw: Bescherming van deze soort kan enkel met hulp van de landbouwers. Enkele deuren of ramen van de stallen zouden altijd moeten kunnen openblijven zodat de zwaluwen minstens twee vluchtwegen hebben. Boerenzwaluwen komen liefst vliegend binnen. Dat betekent dat de opening groot genoeg moet zijn om ze in volle vlucht door te laten. Als u zo'n opening wilt maken dat moet die tenminste ca. 30 cm breed zijn en 10-15 cm hoog.

Andere maatregelen:

- Geen insecticiden in veestallen
- Nestplankjes of kunstnesten aanbrengen
- Zorgen voor nestmateriaal in het voorjaar
- Geef brom- en stalvliegen alle kansen in de veestal: gegeerd voedsel van de zwaluw.
- Boerenzwaluwen nestelen graag in het duister
- Vermijd lakverven in de veestal

Gierzwaluw: Vermits gierzwaluwen vooral huizen in oude gebouwen en het bovendien koloniebroeders zijn, is het belangrijk hen juiste nestplaatsen aan te bieden. Er zijn heel wat mogelijkheden:

- Ingemetselde neststenen
- Gaten maken in de bekisting van dakgoten
- Aangepaste nestkasten plaatsen
- Gierzwaluw dakpannen plaatsen

Enkele richtlijnen bij het plaatsen: Minimale hoogte boven de grond: 3 m. Vrije aan/afvliegroute, dus geen obstakels in de buurt van de nestgelegenheden (bijv. bomen, draden,...) Nooit in de zon: Nestplaatsen in koele noord- en oostgevels aanbrengen i.v.m. de hitte die kan ontstaan in de kleine broedruimte.



VERGELIJKENDE TABEL

	Boerenzwaluw	Huiszwaluw	Oeverzwaluw	Gierzwaluw
Wetenschap- pelijk	Hirundo rustica	Delichon urbica	Riparia riparia	Apus apus
Lengte (cm)	19-22	12,5-14	12-13	16-17
Spanwijdte	32-35	27-29	27-29	42-48
Kenmerken	sterk verlengde buitenste staart- pennen, rood voorhoofd en keel	witte stuit, vol- ledig witte on- derkant	muisbruine bo- venzijde, borst- band	lange sikkelvor- mige vleugels
Aankomst	maart - april	april - mei	maart - mei	april -mei
Broedtijd	mei - augustus	juni - sept.	mei - augustus	mei - juli
Vertrek	augustus - okto- ber	augustus - no- vember	augustus - sep- tember	juli - september
Nest	in stallen met vee	gebouwen, rotswanden	zelfgegraven gangen in stei- le zand- of leemwanden, 60 tot 150 cm diep	Onder dakpan- nen, nissen, soms boomhol- ten
Nestbouw	8 dagen	8-18 dagen		10-12 dagen
Aantal eieren	4-5	4-5	5-6	2-3
Kleur eieren	wit, rood- tot zwartbruine vlekken	glanzend wit	wit	dof wit
Broedtijd	16 dagen	14 dagen	12-16 dagen	18-21 dagen
Voedertijd	20-24 dagen	20-23 dagen	16-22 dagen	42 dagen
Aantal broed- sels	2 (soms 3)	2 (soms 3)	2	meestal 1
Overwintering	Zuidelijk tot Zuid-Afrika (9000 km)	tropisch en Zuid-Afrika	Ten zuiden van Sahel, Oost- Afrika	tropisch en Zuid-Afrika

DE HUISZWALUW ...

De **huiszwaluw** bouwt van nature een komvormig nest tegen rots-
wanden, kliffen en berghellingen. Maar huizen van baksteen en en-
ton voldoen de huiszwaluw ook prima. Tot voor enkele jaren waren
er nog meerdere huiszwaluwen in de omgeving van de Kleistraat
en de Oever.

De huiszwaluw verschilt van de boerenzwaluw door een minder
diep gevorkte staart en boven de staart zie je de opvallend witte
stuitvlek. Het nest wordt gemaakt van klei en zand, kunstig vermet-
seld tot een knusse woning. De huiszwaluwen zijn echte kolonie-
broeders waarbij ze dikwijls een
heleboel nesten kort bij elkaar en
soms zelfs aan elkaar kleven.



Het vrouwtje legt 4 tot 5 eitjes die
na zo'n 14 dagen uitkomen. De
jongen groeien als kool dankzij de
9000 insecten die de ouders per
dag aanbrengen. In volle vlucht
worden deze gevangen, waarbij
de wendbaarheid van de zwaluwen goed van pas komt. Na zo'n
drie weken verlaten ze het nest. Dikwijls is er dan nog een tweede
broedsel, waarbij de jongen van het eerste broedsel helpen hun
zusjes en broertjes te voederen.

Huiszwaluwen zijn lange-afstandstrek-
kers die helemaal naar tro-
pisch en Zuid-Afrika vliegen om te overwinteren

Nog al te vaak worden huiszwaluwnesten van de gevel gestoken of
gespoten in verband met vermeende 'overlast'. Beter is het een
plankje onder de nesten aan te brengen, zodat uitwerpselen niet op
gevel en vensters belanden.

... **HELP HEM OVERLEVEN !**

DE OEVERZWALUW ...

De **oeverwaluw** nestelt van nature in de steile oevers van beken en waterlopen. Het zijn echte koloniebroeders. Door decennialange kanalisaties en het rechtekken van meanderende waterlopen zijn heel wat geschikte natuurlijke nestgelegenheden in Vlaanderen verdwenen.

In Aartselaar zal je spijtig genoeg geen oeverwaluw meer aantreffen. Meerdere broedparen kan je wel bewonderen op het Noordelijk eiland dat je met de overzet van aan Tolhuis Schelle kan bereiken.



Natuurpunt Rupelstreek heeft daar enkele zandwanden voor de oeverwaluw afgestoken.

De oeverwaluw is een zeer flexibele vogel. Ze hebben hun natuurlijke broedplaatsen de laatste decennia ingeruild voor kunstmatige oevers, zoals de afgravingen van zandhopen bij allerhande infrastructuurwerken. De verschuiving van nestplaatsen heeft echter het risico op vernieling sterk verhoogd, ook tijdens het broedseizoen. In steile wanden maken de vogels een nestpijp die tot bijna een meter lang kan zijn.

Op het einde van de nestpijp bouwen ze een nestkamer die ze met veertjes, strootjes bekleden alvorens hier tot vijf eitjes worden gelegd. De jonge oeverwaluwen komen na 12 tot 16 dagen uit hun ei en verblijven dan nog een drie tal weken in het nest alvorens uit te vliegen. Meestal brengen oeverwaluwen per zomer twee broedsels groot.

Oeverwaluwen overwinteren in Afrika. Ze vertrekken bij ons voornamelijk in augustus om tussen april en eind mei opnieuw in Vlaanderen te arriveren.

... **HELP HEM OVERLEVEN !**

DE GIERZWALUW ...

De **gierwaluw**, geen echte zwaluw, hoort bij de zomer zoals terrasjes en verfrissende ijsjes. Hoog in de lucht zie je ze aan duizelingwekkende snelheid vliegen als donkere, vliegende ankertjes en hoor je hun schrille roep " sriiiiie sriiiiie". In volle vlucht vangen ze duizenden insecten; ze slapen en paren zelfs in de vlucht!

Gierwaluwen wonen heel dicht bij ons. Ze verkiezen onze steden en gemeenten als verblijfplaats en maken hun nest in allerlei kleine spleten in muren, onder dakgoten en onder pannen. Maar dat is net het gevaar... Door renovatie en slopen van oude gebouwen gaan er in een snel tempo nestplaatsen verloren voor deze boeiende dieren die nergens anders heen kunnen. Nochtans kunnen we door enkele eenvoudige ingrepen hen aan veilige nestplaatsen helpen. Eens ze een broedplaats gekozen hebben, blijven ze zeer trouw: je hebt dan gegarandeerd voor jaren plezier van 'jouw' gierwaluwen.



Gierwaluwen hebben lange sikkelvormige vleugels en een licht gevorkte staart. Het verenkleed is donker bruin-zwart met een lichte keelvlek. Ze kunnen behendig en zeer snel vliegen, tot zo'n 120 km per uur. En dat voor een vogeltje van 15 cm met een vleugelspanwijdte van 45 cm. Ze kunnen 10 tot 20 jaar oud worden

Gierwaluwen zijn slechts kort in ons land: ze arriveren eind april, begin mei en tegen half augustus zijn ze bijna allemaal terug weg. Tijdens onze winter verblijven ze in tropisch en zuidelijk Afrika.

... **HELP HEM OVERLEVEN !**